

Embert barátjáról

VISSZHANG - LII. évfolyam 41. szám, 2008. október 10.

Komoly, mondhatni fajsúlyos szereplőkkel zajló vitát váltott ki az ÉS hasábjain Lánczi András egyik köztelevíziós szereplése során elhangzott gondolatfutama, melynek során a konzervatív filozófus azzal vélte csökkenteni a hazai antiszemita tendenciák jelentőségét, hogy friss amerikai tapasztalataira hivatkozva kijelentette: az Egyesült Államok egyetemi köreiben a németek lefasisztázásánál (!) - ahogyan azt neki csak súgva merre valaki elmondani - csak a zsidókkal szembeni berzenkedés a nagyobb. Lánczi a tanulságok levonását a nézőkre bízta. A meghökkent néző mindezek után nem gondolhat másra, minthogy a zsidók táplálják az előítéletet a német kutatókkal szemben a keleti part tudományos fellegváraiban, miközben - egyébként éppen emiatt is - a valódi ellenszenv éppen ellenük irányul. Minthogy a tanulságok levonását Lánczi a nézőre bízta, így pontosan nem tudhatjuk: vajon szerinte joggal-é vagy sem? A hazai viszonyokból kiindulva - ahol előkelőbb szalonokban is gyakorta hallott érv az, hogy az antiszemitizmus folyamatos felemlegetése valójában politikai trükk és eszköz, egyfajta biznisz, piáreszköz annak érdekében, hogy a zsidók jogosulatlan előnyökhöz jussanak - bizony a konzervatív filozófus mondatai nyomán legalábbis megakad az ember lélegzete. A Lánczi András tudományos kvalitásait védelmező - ám a konkrét problémát nem érintő apológiák helyett - joggal várható hát, hogy a filozófus magyarázza meg szándékosan sejtelmesnek szánt mondatait.

Megjegyzem, ez nem lesz könnyű feladat. A jelenlegi időszakban az Egyesült Államok keleti partján tartózkodom, és folyamatosan konferenciákon, illetve - konzervatív és liberális - intézeti vitákon veszek részt. Az egyik alkalommal megismerkedtem valakivel, aki - megtudva, hogy európai vagyok - külön kiemelte Pennsylvania állammal kapcsolatban (ekkor éppen egy itteni rendezvényen voltunk), hogy hasonlít a német területekre, ezért a németek különösen szeretnek idejönni és itt le is telepedni. Az illető nyilván kedvemben kívánt járni ennek az európai sajátosságnak a hangsúlyozásával; kedves gesztus, de nem gondoltam, hogy ennek a történetnek hamarosan különös jelentőséget ad hazai posványunk fentebb említett újabb történése. Hozzáteszem - e sorokat is az Egyesült Államokban írom, így még inkább totálisan abszurdnak érzem, hogy egyáltalán efféléket papírra kell vetnem -, a konferencia számos előadója zsidó volt, és egészen elképzelhetetlennek tartom, hogy bármi hasonló ahhoz, amiről Lánczi beszámolt, akárcsak a vicc szintjén is felmerülhetett volna. Arról a konferenciáról meg már említést sem merek tenni, ahol - ír katolikus szervezésben - az egyházi antiszemitizmus kérdéséről, illetve a héber katolikusok egyházon belüli szerepéről volt szó.

Lánczi történetéből én egyébként némi „szalonamerikázást” is kiolvasni vélek. S úgy tűnik, sajnálatos módon az Amerika-komplexus ugyanúgy része bizonyos hazai „konzervatív” gondolkodók belső világának, mint a zsidókkal kapcsolatos - mondjuk így - ambivalens érzések. Lánczi különös beszámolója a németeket lefasisztázó, persze közben zsidóellenes amerikai professzorokról egy másik konzervatív értelmiségi, Bayer Zsolt minapi publicisztikájának színvonalát juttatja eszembe, melyben a szerző a vízumrendelkezések kapcsán amerikai diktatúráról beszél és „dagi amerikaiakról”, akik néznek „olyan hülyén, amilyen hülyén csak egy amerikai tud nézni”.

Döbbenet forgatom a fejem: én ezt az országot teljesen másnak ismertem meg. Meglehet, nem egy társaságba járunk az urakkal konferenciázni.